

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA BO’LAJAK MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTI TARBIYACHI-PEDAGOG TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH

Muallif: Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi ¹

Affiliatsiya: Xalqaro Nordik universiteti Psixologiya va maktabgacha ta’lim kafedrası o’qituvchisi, Xalqaro Nordik universiteti mustaqil izlanuvchisi ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17383833>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada innovatsion yondashuv asosida bo’lajak maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachi-pedagog talabalarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilingan. Ijodiy kompetensiya tushunchasi, uning tarkibiy qismlari hamda kasbiy faoliyatdagi o’rni ilmiy manbalar asosida yoritilgan. Shuningdek, loyiha asosida ta’lim, STEAM-integratsiya, muammoli o’qitish, raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarning talabalarda kreativ tafakkurni rivojlantirishdagi roli ko’rsatib o’tilgan. Tadqiqot natijalari bo’lajak tarbiyachilarning pedagogik jarayonda yangicha fikrlash, muammolarni noodatiy yecha olish hamda maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda innovatsion texnologiyalarni qo’llashga tayyorligini oshirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda ta’lim sohasida olib borilayotgan islohotlar innovatsion texnologiyalarni joriy etishni, shuningdek, bo’lajak pedagoglarda ijodiy kompetensiyani shakllantirishni talab etmoqda. Maktabgacha ta’lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglari jamiyatning eng muhim bo’g’ini bo’lib, ularning kasbiy tayyorgarligi kelajak avlodning intellektual va ma’naviy rivojlanishiga bevosita ta’sir ko’rsatadi.

Kalit so’zlar: innovatsion yondashuv, ijodiy kompetensiya, maktabgacha ta’lim, tarbiyachi-pedagog, STEAM-ta’lim, loyiha asosida o’qitish, raqamli texnologiyalar, kreativ tafakkur.

KIRISH

Hozirgi davrda ta’lim tizimi jadal rivojlanayotgan texnologiyalar, globallashuv va innovatsiyalar ta’sirida tubdan yangilanmoqda. Maktabgacha ta’lim sohasi esa ushbu jarayonning eng muhim bo’g’ini sifatida, jamiyatning intellektual salohiyatini shakllantirishda asosiy rol o’ynaydi. Shu sababli bo’lajak tarbiyachi-pedagoglarni nafaqat nazariy bilimlar, balki ijodiy kompetensiyalar asosida tayyorlash zamon talabi bo’lib qolmoqda.¹

Ijodiy kompetensiya – bu shaxsning mustaqil qaror qabul qilish, noodatiy g’oyalarni ilgari surish va ularni amaliyotga tatbiq etish qobiliyatini anglatadi. Mazkur ko’nikmalar bo’lajak tarbiyachilarda bolalarning qiziqishi va tabiiy ijodiy salohiyatini rivojlantirishga imkon beradi. Zamonaviy pedagog nafaqat an’anaviy metodlarni bilishi, balki ularni raqamli texnologiyalar, interfaol usullar hamda ilmiy yangiliklar bilan uyg’unlashtira olishi kerak.²

¹ Mirziyoyev, Sh. M. (2019). *Yosh avlod tarbiyasi va maktabgacha ta’limning ustuvor vazifalari haqida nutq*. Toshkent: O’zbekiston Respublikasi Prezident Administratsiyasi

² O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2019). *Maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi* (PQ-4312-son qaror). Toshkent: Lex.uz.

So'nggi yillarda O'zbekistonda maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, innovatsion ta'lim resurslarini yaratish va tarbiyachilar malakasini yangi bosqichga ko'tarishga qaratilgan bir qator dasturlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkur va innovatsion yondashuvni shakllantirmasdan turib, maktabgacha ta'lim tizimini xalqaro standartlarga mos rivojlantirish mushkul.³

Shu nuqtai nazardan, ushbu maqolada bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachi-pedagog talabalarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari va amaliy yondashuvlari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism.

Ijodiy kompetensiya – bu shaxsning mavjud bilim va tajribalarni yangicha talqin etish, noodatiy yechimlarni izlab topish, shuningdek, yangi pedagogik g'oyalarni ishlab chiqish qobiliyatidir⁴. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritadigan tarbiyachi-pedagoglar uchun ushbu kompetensiya bolalarda tabiatga, san'atga va fan-texnika yangiliklariga bo'lgan qiziqishni rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning pedagogning bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va hamkorlikdagi faoliyatni tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Shu sababli bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlash jarayonida kreativ tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashg'ulotlar va interfaol metodlarga keng e'tibor qaratish lozim.⁵

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ijodkorlik — bu o'yin orqali kashf etish, tajriba qilish va yangi narsa yaratish jarayonidir. O'yin bolada erkinlik, ishonch, mustaqillik va o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Innovatsion yondashuvning nazariy asoslari

Innovatsion yondashuv ta'limning mazmuni va shaklini yangilashga, ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etishga yo'naltiriladi. O'zbekiston Respublikasining 2019-yilda qabul qilingan "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" (Vazirlar Mahkamasi, 2019) ham tarbiyachi kadrlarni tayyorlashda yangicha metodik yondashuvlarni qo'llashni taqozo etadi.

Innovatsion ta'limning asosiy ustuvor yo'nalishlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. **Loyiha asosida ta'lim (Project-based learning):** talabalarni izlanish olib borish, yangi g'oya yaratish va jamoaviy faoliyatga o'rgatadi;
2. **STEAM-integratsiya:** fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika uyg'unligi asosida ijodiy tafakkurni rivojlantiradi;
3. **Muammoli ta'lim va keys-stadi:** real hayotiy vaziyatlarga asoslangan holda noodatiy yechimlar topish ko'nikmasini oshiradi;
4. **Raqamli texnologiyalar (AR/VR, multimediali platformalar):** bolalar bilan ishlashni qiziqarli va samarali qiladi.

Bu yondashuvlar ta'lim jarayonini zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirish va talabalarda kreativ qarashlarni shakllantirishga xizmat qiladi (Mirziyoyev, 2019).

Bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning metodik yo'nalishlari

³ O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2020). *Ta'lim to'g'risida* Qonuni (O'RQ-637-son). Toshkent: Lex.uz.

⁴ Craft, A. (2019). *Creativity in education: Teaching and learning in a changing world* (2nd ed.). Routledge.

⁵ Fullan, M. (2020). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

Ijodiy kompetensiyani rivojlantirishda metodik ishlanmalar quyidagi bosqichlarni qamrab oladi:

1.Motivatsion bosqich: talabalar ongida ijodiy faoliyatga ijobiy munosabat va qiziqish uyg'otish;

2.Tashkiliy-amaliy bosqich: mashg'ulotlarda **brainstorming, mind-mapping, klaster, akvarium, "Rolga kirish" o'yinlari** kabi interfaol metodlarni qo'llash;

3.Texnologik bosqich: dars jarayonida **axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT)** tatbiq etish, raqamli platformalarda mustaqil loyiha ishlari va taqdimotlar tayyorlash;

4.Refleksiv bosqich: talabalarning o'zini-o'zi baholash, portfoliolarni yuritish va natijalarni tahlil qilish orqali ularning ijodiy faoliyatini monitoring qilish.

Bunday metodik yondashuvlar nafaqat ijodiy kompetensiyani rivojlantiradi, balki talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlaydi va ularning o'zini o'zi rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojini kuchaytiradi.

XULOSA

Yuqorida keltirilgan ilmiy-metodik tahlillar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachi-pedagoglarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirish zamonaviy ta'limning eng muhim vazifalaridan biridir. Innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning kasbiy faolligini oshiradi, kreativ tafakkurini rivojlantiradi hamda ularni raqobatbardosh pedagog sifatida shakllantiradi. Ijodiy kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan loyiha asosida ta'lim, STEAM-integratsiya, muammoli o'qitish, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalar bo'lajak tarbiyachilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu yondashuvlar o'z navbatida maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, bolalarda mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bo'lajak pedagoglarda ijodiy kompetensiyani shakllantirishni muntazam ravishda ilmiy izlanishlar, tajriba-sinov ishlari va metodik qo'llanmalar bilan qo'llab-quvvatlash lozim. Ushbu jarayonning samaradorligi nafaqat o'quv dasturlarining mazmuni, balki professor-o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorgarligi va ta'lim muhitining kreativligi bilan ham chambarchas bog'liqdir. Demak, innovatsion yondashuv asosida ijodiy kompetensiyani rivojlantirish — bu bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarni zamon talablariga javob beradigan malakali mutaxassis sifatida tayyorlashning eng muhim omillaridan biri bo'lib, mamlakatimizning maktabgacha ta'lim tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Craft, A. (2019). Creativity in education: Teaching and learning in a changing world (2nd ed.). Routledge.

2. Fullan, M. (2020). The new meaning of educational change (5th ed.). Teachers College Press.

3. Mirziyoyev, Sh. M. (2019). Yosh avlod tarbiyasi va maktabgacha ta'limning ustuvor vazifalari haqidagi nutq. O'zbekiston Respublikasi Prezident Administratsiyasi.

4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2020). Ta'lim to'g'risida Qonuni (O'RB-637-son). <https://lex.uz/docs/5013007>

5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2019). Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi (PQ-4312-son qaror). <https://lex.uz/docs/4381944>

6. Xodjayeva, G. A. (2021). Pedagogik innovatsiyalar va ularning ta'lim jarayoniga tatbiqi. Toshkent: O'qituvchi.

7. Berdiyeva, N. (2025). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI . Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 5(8), 310–314. <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I8Y2025N46>

